

NEŘÍKEJ, ŽE MÁŠ KRÁTKOU ŠAVLI, MŮŽEŠ PŘECE UDĚLAT KROK VPŘED (Gruzínské přísloví)

ČÍSLO 2* ROČNÍK VI* 16. 1. 2013* (ČAS I – ročník XVII* Kurýr ročník VIII)

Internetový nezávislý list podporující svobodné myšlení, podnikání a vytváření občanské společnosti především v oblasti ASKIBURGIONU.

Ve druhém století našeho letopočtu žil v Alexandrii slavný astronom a zeměpisec Klaudios Ptolemaios. Podle vyprávění obchodníků a vojáků kreslil mapy vzdálených zemí. Velké pohoří na severu země, v níž podle něj žil velký národ Boiochaimů, označil jako Askiburgion. Přiložíte-li Ptolemaiovu mapu na mapu dnešní, pod Askiburgionem naleznete Nízký a Hrubý Jeseník, část Slezska i střední Moravy. I mezi tvůrci tohoto listu naleznete nejednoho učeného Boiochaima. Na sklonku 19. století si příznivci strany realistické, sdružení kolem T. G. Masaryka uvědomili, že potřebné změny společenské vyžadují více informačních zdrojů. A tak vznikl v roce 1866 list ČAS, od počátku redigovaný Janem Herbenem. V roce 1990 si vydavatelé tohoto listu vypůjčili název i původní grafickou podobu hlavičky a vydávali až do roku 2005 list ČAS v tištěné podobě. A pochopitelně v duchu názorů původní České strany lidové (realistické). Ten pak na několik let, od 3. 2. 2005 do 21. 8. 2008 nahradil internetový deník Bruntálský Kurýr. Tento internetový, dle potřeby i tištěný list ČAS je tedy pokračováním obou zmíněných periodik a měl by v této podobě vydržet co nejdéle. Což bude i dílem vás, čtenářů.

Vydává: **občanské sdružení Vlastenecký poutník**, Čeladná 711, 739 12 Čeladná, v nakladatelství Moravská expedice®. Redakce: petr.anderle@tiscali.cz; vpoutnik@tiscali.cz +420 724 100 646. Odpovědný redaktor: Petr Anderle. Každé vydání najdete také na www.hbl.cz; www.marianka.eu. Objednávky: e-mail s předmětem ČAS* Registrace MK ČR ze dne 22. 3. 2001 evidenční číslo MK ČR E 11 345

JEŠTĚ NEŽ BUDETE VOLIT PREZIDENTA

Některá fakta, jakkoli opakována, jsou jistými lidmi neustále zkreslována. A tak se v internetových a v jiných diskusích opět skloňují nejrůznější zvěsti očeňující českou šlechtu výrazně prezentovanou dnes jedním ze dvou kandidátů na český prezidentský stolec. Zcela programově přinášíme na následujících stránkách dva starší již (trochu zkrácené) texty. Milana Hulíka, který napsal v září 2003 obsáhlý text do CS magazínu a Franze Chocholatého Grögra z listopadu 2009 v Našem Směru. A úvodem pár slov Zdeňka Hazdry a dva snímky.

„Ano, rok 1938 a 1939, tedy tyto mezníky českých dějin 20. století ukazují šlechtu ve dvou polohách. Šlechtu, která kolaboruje či sympatizuje s nacistickým Německem ve snaze navrátit své ztracené pozice, a šlechtu, která se přihlásila k českým zemím, k českému národu. A to bylo v září 1938 zcela jednoznačně deklarováno Františkem Kinským. Autorem této deklarace byl Karel VI. Schwarzenberg (na snímku vpravo). Tehdy dvanáctičlenná delegace české šlechty navštívila prezidenta Beneše a jednoznačně

mu vyjádřila podporu a loajalitu českým zemím. To znamená, vyjádřila nedělitelnost historických hranic českého státu a odhodlání je bránit. V roce 1939 na tuto deklaraci bylo navázáno mnohem důraznějším prohlášením, které podepsalo zhruba 80 příslušníků česky cítících rodů. Toto prohlášení v září 1939 ukazuje, že česká společnost se mohla v těchto nelehkých dobách opřít o česky cítící šlechtu. Ale k této deklaraci bych rád ještě podotkl, že ji nepodepsaly jenom české rody, ale podepsaly ji rody, které nebyly pouze české nebo se ani neidentifikovaly s První republikou. Podepsaly ji proto, aby daly jasně najevo, že odmítají nacistický režim a že odmítají snahu nacistického režimu jednoznačně ukázat šlechtu českých zemí jako šlechtu německou“. (vlevo podpisová listina českých šlechticů)

Německé jméno a německý osud

Milan Hulík

Nešťastná a tolik kritizovaná česká polistopadová justice, neschopná se vyrovnat se zločiny komunismu, se již vůbec nemůže vyrovnat s nespravedlnostmi dějinného období, počatého v nadšených májových revolučních dnech roku 1945 a končícího nástupem nového totalitního režimu v únoru 1948.

Toto období vlády tzv. Národní fronty bylo fakticky dočasně trpěnou demokracií, demokracií s ručením omezeným, ve které se ustupující demokratičtí politici snažili zachraňovat nejdříve možné, pak již nemožné, mnohdy za cenu zničení práva na ochranu soukromého majetku, svobodného podnikání, ztráty tváře a nakonec i svobody přátel a vlastní. Jejich strach se mísil s nadějí, že prezident Beneš a naši západní spojenci přece nedovolí... Nakonec dovolili, Mnichov nebyl zapomenut, a co měli dělat? Český a slovenský lid ve své velké části uvěřil KSČ a její propagandě, stejně tak věřil slovanskému bratru SSSR a velkému Stalinovi. Republika šla doleva a mnozí napravo si potřebovali dočasně srovnat krok úkroky na levou stranu. Zejména tam, kde "nešlo o demokracii", ale "jen o majetek". Samozřejmě o majetek jiných. Čím byl větší, tím měl být podle komunistů nespravedlivěji nabyt, a proto bylo třeba o něj vlastníka připravit. V době, která považovala zestátnění a vyvlastnění soukromého majetku za stejně hospodářsky prospěšné, jako je dnes považována jeho privatizace, je to psychologicky pochopitelné; právně bylo však již zakládáno na další totalitu. A jaké ekonomické důsledky to pro republiku znamenalo, jsme se mohli dopočítat na konci komunistického režimu.

Kdo byl majetný, byl přirozeným nepřítelem komunistů. Tak není divu, že se někteří demokratičtí politici pokoušeli zachránit demokracii tím, že ji chtěli vyměnit s komunisty za majetek největších vlastníků v zemi. Těmi byli Dr. h. c. Jan Antonín Baťa a JUDr. Adolf Schwarzenberg. Příjmení Baťa, byť spíše se jménem Tomáš, je u nás dnes známé, stejně tak jméno Schwarzenberg. Díky schwarzenberskému kanálu, schwarzenberské hrobce v Třeboni a historii jižních Čech, neupadlo do zapomenutí ani za komunistů.

Jméno SCHWARZENBERG se v českých dějinách proslavilo a stejně tak proslavilo české dějiny. Dnes je nejznámější kníže Karel Schwarzenberg, po převratu kancléř V. Havla a staronový majitel zámků Orlík a v Čimelicích a představitel tzv. orlické sekundogenitury. O druhé větvi, která je však větví první, tzv. primogenituře hlubocké, se toho příliš neví - skoro nic. A přece, její představitel, Dr. Adolf Schwarzenberg, byl jedním z předních aristokratů první Československé republiky a jako nepřítel nacistů a odpůrce komunistů, byl jimi pronásledován a jeho majetek konfiskován tak důsledně, že jeho osobnost takřka zmizela z našich dějin. Jeho jméno reprezentující schwarzenberský rod však zůstalo a stejně tak "Lex Schwarzenberg" - nejostudnější zákon popřevratové svobodné a demokratické ČSR. Zákon dodnes platný!

Schwarzenbergové

Nejstarším doloženým předkem Schwarzenbergů je Siegfried ze Sensheimu, francký rytíř se sídlem nedaleko Würzburgu, jehož kroniky uvádějí roku 1172. Jméno Schwarzenberg začal používat až jeho potomek Erkinger ze Sensheimu na počátku 15. století, když získal panství a hrad Schwarzenberg. Postupem doby vznikla řada větví tohoto rodu, např. bavorská, lutyšská, stefansberská, hohenlandsberská, západofřízská, nizozemská, rakouská a česká. Některé časem vymřely, jiné se ještě rozdělily - jako právě ta česká. Prvním českým Schwarzenbergem byl Jan Adolf, který zdědil majetek bavorské větve a stal se věřitelem a společníkem arciknížete Leopolda Habsburského, který ho pověřil významnými úřady. Protože měl majetek na německém a rakouském území, usiloval o nabytí majetku i na územím českém. Po udělení inkolátu v r. 1654 jej získal o šest let později, kdy mu císař zastavil panství Křivoklát a panství třeboňské a Jan Adolf si pak koupil i panství hlubocké. Schwarzenbergové zastávali důležité úřady v císařské administrativě, rozšiřovali umělecké sbírky svého rodu, přikupovali další pozemky a zvyšovali jejich výnos novými metodami zemědělského podnikání. Majetek rozšiřovali i dědictvím po spřízněných rodech, nikoliv však pobělohorskými konfiskacemi, jak se o nich tvrdilo - konfiskacemi naopak získali jejich majetek jiní, mezi nimi i Země česká zákonem č. 143/1947 zvaným Lex Schwarzenberg, jak budeme mít příležitost mluvit dále. V r. 1670 císař jmenoval Jana

Adolfa předsedou říšské tajné rady a povýšil jej do hodnosti říšského knížete. Schwarzenbergové nebyli jen diplomaty a vojáky, ale i schopnými hospodáři. Na počátku 18 století získali dědictví Eggenbergů zahrnující Prachatice, Orlík a vévodství krumlovské a představitelem Adamem Františkem Schwarzenbergem, prvním vévodou svého rodu, se stali jedním z nejbohatších feudálních rodů v Čechách. To on postavil několik kostelů, zámků a nádherný schwarzenberský palác ve Vídni. Bylo proto tragickým paradoxem, když na jednom honu r.1732 zemřel císařovou rukou, která nešťastnou náhodou stiskla spoušť pušky. Dodejme, že císařem byl Karel VI., otec české královny Marie Terezie.

Mezi významné Schwarzenbergy patřil i Jan Schwarzenberg, ekonom, bankéř, podnikatel a také stavitel Schwarzenberského kanálu, spojujícího povodí Vltavy s povodím Dunaje přes rakouskou řeku Muhl. To umožňovalo plavení dřeva z krumlovských lesů až do Vídně. Jan byl snad jediným Schwarzenbergem, který se nevěnoval politice, o to byl úspěšnějším podnikatelem, který razil i svoje vlastní mince. Dědictvím rozšířil schwarzenberské državy v Čechách o panství Lovosice. Právě mezi jeho dva syny Karla a Ferdinanda byl rozdělen rodový majetek v Čechách, což jak uvedeno dále, vedlo ke vzniku dvou větví schwarzenberského rodu v Čechách.

Karel Filip, zakladatel orlické větve, se proslavil z rodu snad nejvíc, jako diplomat, generál a maršál, nejdříve vyslanec v Petrohradě a Paříži, později vojevůdce, který se svým sborem doprovázel Napoleona při jeho tažení do Ruska, později velel spojeneckým armádám, s kterými porazil Napoleona v říjnu 1813 v bitvě národů u Lipska. Jeho jezdecká socha je dodnes dominantou Schwarzenberského náměstí ve Vídni. Habsburky zachránil již předtím jiný voják, generál Adolf Schwarzenberg, který 29. 3. 1598 osvobodil pevnost Ráb neboli Győr od Turků, která byla poslední pevností na cestě Turků k Vídni, a tím zvrátil průběh války. Jejich dalším zachráncem byl nejúspěšnější politik rodu, Felix Schwarzenberg (1800-1852), rakouský ministerský předseda, který pomohl uhasit plameny revoluce v roce 1848, která ohrozila habsburský trůn. Byl stoupencem zachování Rakouska za všech okolností, což byl tehdy i názor Františka Palackého. Dodejme i to, že proti revoltujícím Čechům tehdy vystoupili i věrozvěsti komunismu - Karel Marx a Bedřich Engels. Ne tak ovšem vlastní bratři Felixe, Bedřich a Jan Adolf, kteří byli horlivými zastánci českého státního práva (práva na zřízení vlastního českého státu). S touto revolucí souvisela jedna tragická událost ve schwarzenberském rodu - první obětí revolučních bouří v Praze se stala kněžna Windischgrätzová, roz. Schwarzenbergová, kterou neznámý střelec trefil do hlavy, když se vyklonila z okna, aby svému muži hodila jeho generálskou čepici, kterou ve spěchu nechal na věšáku v jídelně utíkat na výzvu od oběda. Bylo to druhé okno zleva v prostřední řadě oken od Celetné ulice v budově dnešního Obvodního soudu pro Prahu 1. Dnes je za ním jedna z mnoha kancelářů soudu.

Tento článek nemůže postihnout všechny Schwarzenbergy, kteří významnějším způsobem zasáhli do českých dějin. Protože osudy orlických Schwarzenbergů jsou přece jen známější a díky knížeti Karlovi jim také česká média věnovala více pozornosti, věnujme pozornost hlubocké primogenituře, zejména výjimečné osobnosti Dr. Adolfa Schwarzenberga, který pro své vlastenectví a zásadní protikomunistické postoje (a také nebo hlavně) i pro svůj majetek, se stal spolu s Janem Bařou jedním z prvních obětí komunistické represe. Nešlo však jen o jejich tragédii osobní, ale šlo především o tragedii českých demokratických politických elit, které oba obětovaly v domnění, že tím něco uhradí proti komunistům. Neuhrály nic a za pár měsíců prohrály všechno, i samy sebe.

Last but not least

JUDr. PhDr. Adolf Jan Schwarzenberg se narodil 18. srpna 1890 na Hluboké nad Vltavou jako prvorozený syn Jana Nepomuka Adolfa ze Schwarzenberga (1860-1938) a Terezie, roz. Trauttmansdorfové -Weinsbergové (1870-1945)). Protože neměl bližšího příbuzného, tak při svém odchodu do exilu v roce 1939 jmenoval jako generálního zplnomocněnce pro správu veškerého majetku svého bratrance JUDr. Jindřicha Schwarzenberga (1903-1965).

Dr. Adolf Schwarzenberg zemřel dne 27. 2. 1950 a byl pohřben v rodinné hrobce v Murau. Jelikož neměl potomků, učinil stařešinou rodu syna svého strýce Felixe Schwarzenberga (1867-1946) Josefa a rodový majetek převedl na již zmíněného Dr. Jindřicha Schwarzenberga. Jindřich pokračoval ve správě a budování rodinného majetku mimo české území a oženil se s Eleonorou

Marií, roz. hraběnkou ze Stolberg-Stolberg (nar. 1920), se kterou měl dceru Alžbětu Reginu, provdanou Pezoldovou.

Dr. Jindřich Schwarzenberg, rovněž bez mužského potomka a za neexistence potomka z přímé rodové linie, využil rodového zákona z roku 1703, podle kterého mohlo nástupnictví a majetek primogenitury přejít na určeného člena sekundogenitury rodu a adoptoval v roce 1960 za vlastního syna Karla Jana ze Schwarzenbergu, syna tehdejšího šéfa sekundogenitury PhDr. Karla Schwarzenberga (1911-1986) a tím se Karel Jan stal po smrti Jindřicha majitelem rodových statků mimo území Československa. A tak jsme se dostali ke dvěma Schwarzenbergům, Karlovi Janu a Alžbětě, kteří po návratu demokratického režimu nárokovali vrácení rodového majetku.

Porevoluční osudy Karla Schwarzenberga jsou známé. Jako předseda Helsinského výboru byl ve spojení s disidenty a Václavem Havlem a to jej v r. 1990 přivedlo i na Pražský hrad do funkce kancléře. Dnes žije v Čechách a je osobností, která zasahuje jak do kulturního, tak politického života. Byli bychom dlužníky, kdybychom neuvedli jeho otce, PhDr. Karla Schwarzenberga (syna již zmíněného Karla V.), jako významného českého historika, heraldika a archiváře, tvůrce jedné z největších sbírek bohemik na světě. Jeho literární čeština byla odjakživa obdivována. Jeho bratr prof. Dr. František Schwarzenberg byl českým diplomatem, mimo jiné i ve Vatikánu a v exilu profesorem politických věd na Loyolově universitě v Chicagu.

Na rozdíl od něj, druhý restituent Alžběta Pezoldová není tak známou osobností, do veřejného dění v ČR nezasahuje, věnuje se rodině a správě části rodového majetku v Rakousku, Anglii a Zimbabwe. Jako jediný ze Schwarzenbergů usiluje o vrácení rodového majetku hlubocké větve a o naplnění odkazu Dr. Jindřicha Schwarzenberga a Dr. Adolfa Schwarzenberga.

Na závěr výčtu Schwarzenbergů uvedme ještě jednoho. Arnošta Schwarzenberga, syna Karla IV. z orlické větve. Nedosáhl tak významných postavení a vysokých met, jako jeho příbuzní. Ti z mnoha důvodů, mezi kterými nebyla poslední ani prostá snaha zachránit si život, odešli po komunistickém puči do exilu. Jen Arnošt zůstal a to i poté, co byl dvakrát vězněn. Snad proto, že aspoň jeden Schwarzenberg musel zůstat doma a zastupovat tak ostatní.

Pane presidente, věrni zůstaneme...

Jiný Schwarzenberg, tentokrát Karel, zastoupil svůj rod jako signatář a autor "Prohlášení příslušníků historické šlechty předané 17. září 1938 prezidentu dr. E. Benešovi". "Pane presidente, věrnost k Českému státu, který naši předkové pomáhali budovat a po tisíc let udržet, je pro nás povinností tak samozřejmou, že jsme se rozmýšleli ji výslovně zdůraznit. Považujeme za svou povinnost, uchovat dědictví svých otců. Země Koruny české byly pohromadě po tolik věků a přetrvaly tolik bouří, že doufáme v přejití těchto časů nepokoje a násilí... Vyslovujeme víru v lepší budoucnost, ujišťujeme, že jsme si vědomi svých zděděných povinností k vlasti a ke státu, který byl domovem našich předků a jehož stará práva jsme vždy chtěli a i dnes chceme hájit."

Tajná říšská záležitost; Věc: Vyvlastnění majetku české šlechty

Pan říšský vedoucí Martin Borman; Vůdce hlavní stan

Milý stranický kolego Bormane,

v souladu se svým minulým hlášením jsem se rozhodl zavést nucenou správu na zabavených majetcích deseti hlavních exponentů české šlechty, jmenovitě: Kinského, Belcrediho, Sternberga, Schwarzenberga, Lobkowicze, Czernina, Kolowrata, Strachwitze atd. Výše uvedení pánové patří k oněm intelektuálním štváčům, kteří v Říši a ve Východní Marce využívají svých německých jmen a šlechtických vztahů k podvratným činnostem, především ke špionáži. Důvod proč jsem se rozhodl k tomuto opatření, je "Prohlášení o věrnosti českému státu", které tito aristokraté zaslali jménem české šlechty Benešovi dne 17. 9. 1938." Zůstávám s německým pozdravem Heil Hitler Váš Reinhard Heydrich; SS-Obergruppenführer; Praha 18. května 1942

Nordická pěst zastupujícího říšského protektora dopadla na Schwarzenbergy a jejich aristokratické kolegy pouhý týden před tím, než na Heydrichův mercedes dopadla Kubišova bomba. Schwarzenbergové obou větví odmítli spolupracovat s nacisty a hlubocký Schwarzenberg, který držel největší majetek, byl i za ostatní potrestán rozhodnutím Gestapa v Linci ze dne 17. 8. 1940 s číslem jednacím II 1 174/1939 konfiskací veškerého majetku. Zatímco kníže Adolf odešel do exilu, Karel a František zůstali doma a začali spolupracovat s českým odbojem. Adoptivní syn Dr. Adolfa Schwarzenberga, Dr. Jindřich Schwarzenberg, otec Alžběty Pezoldové byl gestapem zatčen a

dopraven do koncentračního tábora v Buchenwaldu, protože odmítl spolupracovat s nacistickými okupanty.

Kartágo muselo být zničeno

Jestliže nacisté potrestali Dr. A. Schwarzenberga za jeho vlastenecký a pročeský postoj, tak hned po osvobození se mu namísto poděkování dostalo nové konfiskace. Tentokrát ji po vydání dekretu prezidenta Beneše č. 12/1945 Sb. "O konfiskaci majetků zrádců, Němců a Maďarů" prováděly okresní úřady a místní revoluční orgány moci a správy ovládané komunisty. Důvod? Německé jméno jejich majitele! K označení Dr. Adolfa Schwarzenberga za Němce napomohlo i to, že podle dekretu se "němečtví" prokazovalo na základě národnosti vykázané v roce 1929 při sčítání obyvatel. Adolf v době sčítání obyvatel byl v cizině a příslušnou rubriku za něj vyplnila cizí osoba. V době dekretálních konfiskací se Adolf nacházel v USA, odkud bylo v poválečných zmatcích a omezenému leteckému spojení velmi těžké se dostat do Evropy. Jeho právní zástupce však podal odvolání, které však nebylo do dnešního dne vyřízeno! Komunisté, vědomi si toho, že "němečtví" Dr. Schwarzenberga nemůže před řádným přezkumem obstát, rozpoutali proti němu podobnou kampaň, jako proti Janu Baťovi. Té kontraschwarzenberské dali heslo "Boj o čtyři miliardy". Natolik se odhadoval schwarzenberský majetek rozložený na šedesáti tisících hektarů. Právým důvodem použití dekretu, byl tedy důvod třídní.

V této době se však konfiskoval jen zbytek schwarzenberského majetku. Poprvé byl redukován v revolučním roce 1848, když jeho dvě třetiny byly rozděleny mezi revoltující sedláky. Další část, rovněž dvě třetiny z této zbylé třetiny, byly vyvlastněny pozemkovou reformou ve dvacátých letech. I po tomto zmenšení byl schwarzenberský majetek ještě životaschopný a překonal zdárně i všeobecnou hospodářskou krizi na počátku třicátých let. Jestliže se tehdejší vládě, zejména ze strany levice, vytýkalo nedokonalé provedení této reformy (i vůči jiným pozemkovým vlastníkům), nebylo to vinou vlády, ani nějakých politických sympatií, ale jenom proto, že stát neměl možnost větší majetek převzít, protože se mu nedostávalo prostředků a lidí na podnikání a správu tohoto majetku.

Komunistická kampaň za vyvlastnění majetku schwarzenberského rodu v Čechách kromě politického "třídního" motivu, jak bylo u komunistů zvykem, byla vedena i snahou pojistit si konfiskaci podle dekretů, protože bylo možno předpokládat, že odvolání Dr. A. Schwarzenberka bude nakonec úspěšné a to tím spíše, že revoluční euforie a sympatie pro komunistickou levici pomalu mizely a KSČ musela začít pomýšlet na jiný způsob zajištění svého vlivu a získání politické moci. Schwarzenberské statky a postavení seniora primogenitury rodu jako největšího velkostatkáře v zemi, přeloženo do hantýrky komunistické propagandy - velkokulaka, bylo ideálním cílem pro štvanici rozpoutávanou KSČ. Nakonec bylo po poradě představitelů hlubocké a orlické větve rozhodnuto, že jedinou možností, jak tomuto tlaku čelit, je vytvoření nadace spravující jejich majetek s nejistým slibem, že jim budou zachována nějaká místa v kuratoriu nadace. Ani tento pokus o záchranu nevyšel, nepomohly ani oceňující dopisy některých demokratických politiků, nepomohlo dobrozdání o národní spolehlivosti, předchozí peněžité dary na výstavbu pohraničních opevnění ani finanční podpora odboje a svědectví o zásadním protinacistickém smýšlení Dr. Adolfa Schwarzenberga, vystavené mu ministrem zahraničí Janem Masarykem nebo zpráva konzula v New Yorku, Dr. Hudce o jeho vlasteneckém chování a protinacistické angažovanosti v americké společnosti, podané ve formě úředního vyjádření k oficiálnímu dožádání československých úřadů.

V socializující a znárodnující republice byl majetek schwarzenberské primogenitury, tak jako i baťovský majetek, příliš velkým ostrovem soukromého vlastnictví a podnikání. Kartágo muselo být zničeno. I zde se našel Cato st., který však namísto slavné věty "Ceterum (autem) censeo, Carthaginam esse delendam." (Ostatně soudím, že Kartágo musí být zničeno) pronesl: "My víme, že zákon je protiústavní, ale to nevadí, neboť my nedostatky buržoasní ústavy v příští socialistické ústavě odstraníme." Catem st. byl pozdější ministr spravedlnosti v Gottwaldově vládě Dr. Neumann a zákonem byla předloha zákona, který po svém přijetí dostal číslo: 143/1947 Sb. a kterému se hned začalo říkat: Lex Schwarzenberg Komunisté se takticky skryli za nastrčené socialistické strany, které zákon navrhly, a skvrnou občanských demokratických stran navždy zůstane, že prostřednictvím svých poslanců, dokonce i hlasem pozdější národní mučednice Dr.

Milady Horákové, odhlasovaly dne 10. 7. 1947 "Zákon o převodu vlastnictví majetku hlubocké větve Schwarzenbergů na zemi Českou." "Vlastnictví majetku rodu Schwarzenbergů, větve tzv. primogenitury na Hluboké n/Vltavou, pokud se tento nachází v Československé republice, přechází v rozsahu stanoveném v odstavci 2 ze zákona na zemi Českou." se uvádělo v § 1 zákona a v jeho druhém odstavci byl majetek specifikován, jako veškerý nemovitý majetek - zemědělský, lesní, rybníční, průmyslový, obchodní, živnostenský - všechny budovy a zámky s jejich zařízením, se všemi právy i závazky, dále živý a mrtvý inventář se zásobami a konečně veškerý provozní kapitál. Vyvlastňovalo se samozřejmě bez náhrady. "Dosavadním vlastníkům", jak uváděl zákon, "poskytne země Česká zaopatřovací důchod, jehož výši určí vláda." Že výše důchodu nikdy nebyla určena a vůbec nějaký důchod poskytnut, je již zbytečné dodávat.

Konec pohádky o schwarzenberském dvorci

Majetek orlických Schwarzenbergů byl vyvlastněn až po roce 1948, rozsahem šlo o nevelký majetek - dva zámky a nějaké lesy s rybníkem. Proto jej mohl kníže Karel bez problémů restituovat. Restituce hlubockých Schwarzenbergů, reprezentovaných pí. Alžbětou Pezoldovou, se však vleče od roku 1992, ale to je již jiná kapitola.

PROHLÁŠENÍ HISTORICKÉ ŠLECHTY ZE ZÁŘÍ 1938 A ZÁŘÍ 1939

Franz Chocholatý Gröger

Od anšlusu Rakouska k Německu již bylo jasné, že Hitler zaměří pozornost k Československu a problémům německé menšiny. Problém zachování české státnosti resp. Československého státu se bytostně týkal také české šlechty. Aristokratické pojetí národnosti se vždy zakládalo na zemském principu. Spolurozhodoval původ rodu, rodinná tradice, věrnost panovníkovi, jazyk poddaných a subjektivní národní sebeurčení každého jedince. Ve chvíli ohrožení zemského pociťuje šlechta vyslovit se a zaujmout stanovisko k dané situaci. Československý stát se šlechtou jako se svébytnou sociální a politickou skupinou nepočítal. Vláda a Národní shromáždění uvádějící do života myšlenky liberálních svobod, demokracie a rovnosti odejmula šlechtě výsady a pozemkovou reformou ji zbavila velké části jejího jmění. Tyto kroky byly odůvodňovány absencí šlechty na protihabsburském odboji, konservatismem, sepletím s katolickou církví, nacionalitou a nedostatečným hájením národních zájmů.

**František Schwarzenberg
za pražského povstání.**

Postoj šlechty k situaci vyjádřil ve své promoční řeči František Schwarzenberg (orlická větev rodů) pronesené 20. 5. 1938 v Collegiu Maximu Právnické fakulty Karlovy university:

„... Dnes nejde již pouze o hájení práv jednotlivců a vyšších právních celků. Dnes jde o vzkříšení a udržení právního citu. Vždyť vidíme, že celé národy mlčí k zřejmému bezpráví. Vždyť vidíme, že svědomí světa mlčí tam, kde jde o základy všeho práva. I nejdokonalejší právní soustava pozbývá smyslu tam, kde není citu pro právo a vědomí nutnosti existence a zachování právního řádu... Vždyť vidíme, že čím dále tím častěji je porušována stěžejní zásada všeho práva, zásada, pacta sunt servanda', zásada zachování smluv a věrnosti k danému slovu. Kdyby tyto poměry zavládly mezi jednotlivci, pak věru nevím, kam by se řítila naše kultura, pak nevím, byl-li by ještě život snesitelným a důstojným svobodných lidí.“

Jeho projev jakoby předznamenal kroky, k nimž se odhodlaly české šlechtické rody přimykající se k českému národu. Z podnětu Zdenka Radslava Kinského,

majitele chlumeckého panství, který byl tehdy v kontaktu s prezidentem Benešem, zformuloval Karel VI. Schwarzenberg text prohlášení věrnosti české šlechty společné zemi v jejich starých, neporušitelných hranicích. S tímto prohlášením se dostavila 17. září 1938 na pražský Hrad dvanáctičlenná delegace zástupců staré šlechty považující se za českou šlechtu. Text prohlášení, jehož adresátem byl prezident Edvard Beneš, přednesl František Josef Kinský, majitel kosteleckého panství:

Pane presidente,

za těchto dnů všechny stavy a třídy našeho národa svorně projevují svou vůli, zabránit porušení starých hranic našeho státu. Proto i řada členů starých rodů naší vlasti nás pověřila, abychom se k Vám dostavili s podobným projevem. Věrnost k Českému státu, který naši předkové pomáhali budovat a po tisíc let udržet, je pro nás povinností tak samozřejmou, že jsme se rozmýšleli ji výslovně zdůraznit. Považujeme za svou povinnost, uchovat dědictví svých otců. Země Koruny české byly pohromadě po tolik věků a přežily spolu tolik bouří, že doufáme v přežití těchto časů nepokoje a násilí.

Naše přání, aby staré hranice České koruny zůstaly neporušeny, vychází zajisté také ze starosti o budoucnost našich potomků i z pocitu odpovědnosti za svobodu a blaho českých Němců. Naši předkové vždy usilovali o přátelský poměr obou národů v zemi usazených, a tak i my toužíme po tom, aby i naši krajané německého jazyka mohli sdílet s námi lásku k nedělitelné vlasti. Důvěřujeme, že se tak může stát. Zejména doufáme, že zásady křesťanské udrží v této zemi pořádek a vzdělanost. Vyslovujeme víru v lepší budoucnost, ujišťujeme, že jsme si vědomi svých zděděných povinností k vlasti a ke státu, který byl domovem našich předků a jehož stará práva jsme vždy chtěli a i dnes chceme hájiti.

Pod prohlášením nacházíme tato jména - Karel VI Schwarzenberg, Jan Adolf Lobkowicz, Zdenek Radslav Kinský, František Kinský, Zdeněk Kolowrat, Rudolf Theobald Czernin, Leopold Sternberg, Weikhard Colloredo-Mannsfeld, Karel Parish František Jindřich Dobrzenský, Hugo Strachwitz, Karel Belcredi.

Nedlouho na to přichází Mnichov a Benešova abdikace. Karel VI. Schwarzenberg od roku 1934 publikující pod pseudonymem Jindřich Středa v revue Řád a pod jménem Bojna v revue Vlajka vydávané organizací mladých českých nacionalistů, zčásti studentů filosofické fakulty. Zasluhou Prohlášení se dostává do středu pozornosti veřejnosti. Dne 19. října 1938 se objevil v novinách Národní výzva nepodepsaný článek „Kdo bude prezidentem?“, konstatující, že: „V tomto určitém chaosu (...) od úst k ústům ozývá se stále zřetelněji a mohutněji i jméno jednoho ze členů starého rodu věrného českého rodu, orlického Karla Schwarzenberga.“ Na sklonku října, kdy Karel VI. Schwarzenberg, v té době aktivovaný důstojník československé armády, se nacházel služebně v Trenčíně, vyhlásila jeho prezidentskou kandidaturu nacistická vysílačka, která pod názvem Pravda vítězí (!) vysílala česky z Vídně a která byla v přímém spojení s nastupujícím, již fakticky kolaborantským křídlem Vlajky. Schwarzenberg však tuto kandidaturu rázně odmítl. (4)

V úterý 24. ledna 1939 se dostavila k audienci na Pražský hrad opět šlechtická delegace ve složení František Kinský, Karel VI Schwarzenberg, Jan Adolf Lobkowicz, Zdenek Radslav Kinský, Rudolf Theobald Czernin, Leopold Sternberg, Karel Parish František Jindřich Dobrzenský, Hugo Strachwitz, Karel Belcredi, Jiří Sternberg, Jan Pálffy, aby prostřednictvím svého "stařešiny" Františka Kinského vyslovila" vůli plniti všechny své povinnosti". Kinský jménem všech zúčastněných Hácha ubezpečil, že tak činí osobně i kvůli němu, neboť "víme dobře, za jakých okolností jste svolil ujmouti se řízení našeho státu, a cítíme, že jestli něco Vás může posilovati při této práci, tedy mimo víru v Božskou Prozřetelnost, je to důvěra všeho národa". Projev, který se nesl v obdobném duchu jako v září 1938, pak uzavřel: "Nemůžeme se zřítci naděje, že naší vlasti jsou souzeny lepší dny, ale nechť stane se cokoli, přidržíme se věrnosti, kterou jsme zavázáni vlasti svých předků." President Hácha tento akt české šlechty ocenil.

Na jaře 1939 je Karel VI. Schwarzenberg pověřen odborným poradenstvím ve věci nových státních symbolů protektorátu. Snažil se, aby znak protektorátu, co nejvíce připomínaly kontinuitu s Československou republikou. S vypuknutím války dochází k vykrytalizování postojů české šlechty

a příklonu její části k českému národu. V tomto čase je již na šlechtu vyvíjen nátlak, aby se přihlásila k německé národnosti. To vede Františka Schwarzenberga k napsání dopisu prezidentu dr. Emilu Háchovi, v němž dává jasně najevo svůj příklon k českému národu. Dopis s podpisy představitelů šlechty doručil osobně František Schwarzenberg Háchovi 6. 9. 1939. Dopis byl následujícího dne projednán ve výboru Národního souručenství a Hácha dal pokyn k vyhotovení jeho německého překladu. V dopise bylo napsáno:

Slovutný pane presidente,

v poslední době bylo jednáno o postavení šlechty v českém národě a objevily se v tomto ohledu různé nejasnosti. Považujeme proto za vhodné v tomto směru podat některá vysvětlení. Šlechta byla, jako všude, svou podstatou zřízením státním a jakožto celistvé společenství bývala ušetřena národnostních sporů. Její politické povinnosti bývaly určovány službou Českému státu a králi. Jádro tohoto stavu vždy ovšem patřilo k českému národu netoliko kulturně, nýbrž i krví a jazykem. Za raných dob království, kdy celý venkov byl jazykově český, prostředí šlechty bylo rovněž takové. Tato šlechta, původem a jazykem česká, tvořila panující nebo politickou vrstvu Českého státu před vznikem monarchie domu Rakouského i dlouho potom. Zanechala nám památku své kultury v českých zpracováních rytířských zpěvů, v knihách zemských práv, v názvosloví vo-jenském, ve svých hradech a zámcích a ve vybudování institucí kulturních. Rody, které sdílely po staletí osudy českého národa a neodcizily se nikdy svému kmeni, musí i dnes být počítány k národu, jehož krev v jejich žilách koluje. Vedle této ryze domácí šlechty přistěhovalo se průběhem dějin a usadilo se na území Českého státu mnoho rodin původu cizího, nikoli však pouze německého. Tyto rodiny, jimž příslušelo místo na sněmu, jehož jednání se v Praze, Brně a Olomouci účastnily a jimž příslušela i vrchnostenská moc, která je spojovala stálým správním stykem s lidem, splynuly v krajích českého jazyka s národem tak, že jejich různý původ nemůže ničeho změnit na jejich nepopíratelné příslušnosti k české národní pospolitosti.

Obdobně někteří, v německém prostředí žijící potomkové českých rodin, honosících se ryze českými jmény a vzešlých z nejstarší krve české, hlásí se k národu německému, který je u vědomí jejich německého smýšlení velmi ochotně za své syny uznává a v jejich českém původu žádné překážky nevidí.

Jsmo přesvědčeni, že tak jako my přiznáváme těmto jedincům právo hlásit se k národu, uprostřed něhož žijí, který za svůj zvolili a který je za své příslušníky přijímá, tak i se strany druhé nebude nikdo příslušníkům šlechtických rodin, zde usdlých, upírat právo, aby se hlásili k českému národu, s nímž žili jejich předkové po generace, sdílejíce práva i povinnosti, dobré i zlé, byť rodiny ty nebyly po meči vždy původu českého.

Zdědná příslušnost k národní pospolitosti není tedy určována okolnostmi dne, nýbrž jest způsobena skutečností společenství života, politické, kulturní a hospodářské spolupráce, jednotou dějin, osudů a zodpovědností za budoucí generace národa.

Národ český, jemuž slavnostním způsobem byla zaručena Vůdcem národa německého a říšským kancléřem jeho národní svébytnost, zajisté může považovati za své právo i svou povinnost tvrditi se vším důrazem - kdyby o tom pochybnost vznikla - skutečnost, že má českou šlechtu jako svou složku, jež od těla národního se nikdy neoddělila a nikdy svým přičiněním oddělena nebude.

Při posledním sčítání lidu v Německé Říši byla příslušnost k národnosti postavena na základ dobrovolného přiznání. Příslušné správní předpisy vycházejí ze zásady, že každý jest příslušníkem toho národa, s nímž se cítí niterně spjat a k němuž se hlásí. Nepochybně se budou německé říšské orgány řídit touto zásadou i na zdejším území. V úplné shodě s národem německým, který žádá ode všech svých příslušníků přesné konání všech povinností vůči národní pospolitosti, jsou důvodně i český lid a česká šlechta přesvědčeni o své sounáležitosti. Vycházejíce z přesvědčení o jednotě našeho národa ve všech složkách a zejména o tom, že potomci někdejších spoluvůrců a nositelů české státnosti ještě mohou svému národu a své vlasti za všech poměrů platně posloužiti, chceme se vždy a za všech okolností hlásiti k českému národu.

V září 1939

·
Za českou šlechtu se považovali podepsaní: Baillet-Latour, Battaglia, Belcredi, Bubna z Litic, Colloredo- Mansfeld, Czernin, Daczický z Hesslowa, Dlahowesský, Dobrzenský, Bořek-Dohalský,

Hildprandt, Hrubý z Gelenj, Kálnoky, Keressenbrock, Kinský, Kolowrat-Krakowský, Lobkowicz, Mensdorff-Pouilly, Mladota, Nádherný, Paar, Pálffy, Parish, Podstatzky-Thonsern, Riegr, Schönborn, Schwarzenberg, Schlik, Serényi, Strachwitz, Thun-Hohenstein, Wratislav. V září toho roku ruší Eliášova vláda zákony zakazující používání šlechtických titulů. Počítá se s větším zapojením šlechty do protektorátní vlády.

V květnu 1942 uvaluje zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich nucenou správu na majetek orlických Schwarzenbergů, stejně jako na majetek dalších rodů, jejichž příslušníci signovali výše uvedené prohlášení. Za své protinacistické postoje nebo odbojovou činnost se dostali do vězení jak Antonín, František a Zdeněk Bořek-Dohalští, tak Humprecht a Rudolf Czerninové, František

Karel VI. Schwarzenberg přejímá vyznamenání za odboj.

Kinský a František Schönborn. (Válku přežili pouze František, Dohalský, Rudolf Czernin, František Kinský a František Schönborn.) V domácím odbojovém hnutí sehráli významnou úlohu Zdeněk Bořek-Dohalský s Jindřichem Kolowratem-Krakowským, mj. oba členy skupiny Parsifal, Podstatští podporovali partyzány, květnového povstání v roce 1945 se na pražských barikádách účastnil František Schwarzenberg nebo zástupci z řad Lobkowiczů, na venkově pak v okolí Mírotic a Čimelic bojovali Karel Schwarzenberg s Norbertem Kinským. V československých vojenských jednotkách na Západě bojoval Eduard Lobkowicz, vyznamenaný Čsl. vojenským křížem, v londýnském exilu působil diplomat Max Lobkowicz atd. Po roce 1945 se myslelo, že vše vrátí se do kolejí I. republiky, bohužel národní (nacionálně) socialistická revoluce Benešovy Třetí republiky ukázala svou pravou tvář. Dne 10. července 1947 parlament schválí Lex Schwarzenberg, jímž zabavuje majetek hlubocko-krumlovské větve. Nic nepomůže, že majorátní pán Adolf uprchl za války do emigrace, jeho majetek byl konfiskován nacisty a jeho bratranec Jindřich

(1903-1965) byl vězněn v Dachau. Beneš nemá rád ty, kdo mu pomáhali za jeho londýnského exilu. Pro tuto velkokrádež stačí mínění, že v nové společnosti přece není možné, aby jedna rodina vlastnila tak velké bohatství. Tisk zveřejní projevy poslanců, podporujících tento návrh, mezi nimi referát lidoveckého "bratra poslance Plojgara", národněsocialistické poslankyně Milady Horákové. O souhlasném řevu komunistických publicistů, na předním místě s E. F. Burianem, ani nemluvě. Vzápětí má přijít řada i na orlickou větev rodu. Na podzim 1947 úřady vymyslí kličku "revize první pozemkové reformy". 30. ledna 1948 revizní komise na návrh ministra zemědělství Ďuriše zabavuje většinu majetku orlického majorátu. 1. února 1948. Po únoru 1948 je zabaven majetek všech šlechtických rodů. Mnozí odcházejí za hranice, mnozí končí v komunistických táborech či věznicích. Nevděk světem vládne a v české kotlině obzvláště.

Přátelé, níže odkaz na formulář, kterým je možno přihlásit se za dobrovolníka. Není na co čekat.

<http://www.volimkarla.cz/podporovatele/#formular>

Kdy můžeme právem hovořit o odkazech elit?

Petr Andrlé

Právem si dnes stěžujeme na nedostatek elit v našem společenském životě, ale není to pouze tím, že opravdu nejsou. Málo o nich víme. K našemu vědění by měla patřit i znalost historie nedávné, neboť právě ona nám dává možnosti orientace v současnosti a také potřebné inspirace. Mezi skutečné elity minulosti i dneška patří nesporně lékaři. Vyrůstali a vzdělávali se v našich zemích po staletích. Absolventi starobylých univerzit pražské (od roku 1348) či olomoucké (od roku 1566) patřili a dodnes patří k tomu nejlepšímu poselstvu, které neustále vysílá do světa velice pozitivní signály o této zemi uprostřed Evropy.

Málo se ví, že například dne 7. 12. 1905 Eduard Zirm, primář očního oddělení tehdejší zemské nemocnice v Olomouci, provedl u pětáctyřicetiletého Aloise Glogara z Bansdorfu na Moravě úspěšně perforující keratoplastiku. K transplantaci použil rohovku jedenáctiletého chlapce. Zimova keratoplastika byla vlastně první úspěšnou transplantací živé tkáně na světě.

Nestor české chirurgie Prof. MUDr. Karel Maydl (1853 -1903 Praha), jehož dvě jubilea si v letošním roce také připomínáme, byl nejen dědicem vykajících českých lékařů profesora Carla Rokitského (1804-1878) rodáka z Hradce Králové a profesora Eduarda Alberta (1841 – 1900) rodáka ze Žamberka, ale především položil základy světové úrovně české chirurgie. Jemu vděčíme nejen za bílé pláště lékařů, ale za úžasné nové chirurgické metody. A pohledme na onu staletou kontinuitu. Karla Maydla, který vedl od roku 1891 pražskou chirurgickou kliniku, střídá v roce 1903 jeho žák, taktéž znamenitý chirurg profesor Otakar Kukula (1867 – 1925). V roce 1925 přebírá štafetu žák Kukulův, profesor Arnold Jirásek (1887 – 1960) a po něm převzal štafetu jeho žák profesor Josef Pavrovský (1909 - 1974). Téměř sto let historie perfektní služby lidstvu. Navzdory všemu.

I ostatní lékařské obory mají u nás své legendy. Legendou české interny je profesor MUDr. Josef Thomayer. Není účelem těchto řádků popsat pouze medicínské úspěchy tohoto muže, který svou prací ovlivnil české lékařství na desítky let dopředu a konec konců stále tak činí. O tom již mnohé napsali povolanější. Pozitiva musíme vidět především v hlubokých aspektech mravních. Nejen u jednotlivců, ale i v době, která je vychovávala. Musíme tedy umět ctít nejen osobnosti, ale i vše pozitivní z doby, v níž se vzdělávali a v níž vyrůstali. Lékaři si nikdy, na rozdíl od některých dnešních absolventů práv plzeňských a jiných jinde rychlokvašených, akademické tituly zdarma či za peníze nerozdávali. Neboť jejich úkolem je léčit, nikoli ubližovat. A my si musíme neustále klást otázky, zda jsme schopni se v dnešním světě správně orientovat.

Někdy počátkem sedmáctého století si několik kilometrů za dnešní obcí Klenčí pod Čerchovem (dříve Klentsch, Kleneč) postavil na Černém potoce jakýsi chasník mlýn. Což o to, mlýn prosperoval, jenže jeho majitel vzhledem připomínal spíše trhana. A tak se mlýnu začalo říkat Trhanovský. Později kolem něj vznikl poplužní dvůr i osada, následně městečko, které známe pod názvem Trhanov. Nu a zde se právě před 160 lety (23. března 1853) narodil vynikající muž, literát a nestor české lékařské vědy. Jako literát je znám pod jménem R. E. JAMOT, což je fonetický anagram vynikajícího českého lékaře, internisty, profesora MUDr. Josefa Thomayera.

Mimochodem, onen Trhanovský mlýn zakoupil po Bílé Hoře tatínek známého nám Lomikara. Tatínek se jmenoval Wolf Wilém Lamingen a jeho syn Wolf Maxmilián zde postavil v druhé polovině 18. století onen známý barokní zámek z Jiráskových Psohlavců, jako své letní sídlo. V roce 1696 koupil celé panství Jiří Jindřich Stadion. Tatínek Thomayer byl zaměstnán u hrabat Stadionů (větev von Warthausen, kterou založil syn Jana Filipa Bedřich), jako panský zahradník. Měl se co otáčet, ale své čtyři děti, dva syny a dvě dcery nejen uživil, ale vychovával je především v lásce k přírodě. Do Josefova dětství patří také toulky s jeho dědečkem a strýcem, kteří spolu s ním obdivovali krásu lesů, luk a rybníků nejen v okolí Trhanova.

Koncem roku 1853 se rodina zahradníka Thomayera přestěhovala i s novorozeným synem Josefem do chalupy pod panskou zahradou a zde na svět přišel v roce 1856 druhorozený František Josef, později ještě dvě děvčata. Zde tedy prožil Josef Thomayer své dětství a mládí. Mimochodem, do českých dějin na tomto místě nevstoupil pouze Lomikar. V březnu 1848 byl českými obrozenci založen Svatováclavský výbor, později spojený s guberniální komisí na tak zvaný Národní výbor. Ten byl vlastně představitelem českého politického hnutí v roce 1848 a jeho název se v našich dějinách objevil znovu při obnovování samostatnosti české v roce 1918. Jest velice málo známo, že prvním předsedou tohoto Národního výboru v roce 1848 byl Rudolf Stadion – Warthausen (1808-1882). Tento první Národní výbor byl ovšem koncem června 1848 rozpuštěn.

Lásku k přírodě si od tatínka do života odnesly všechny děti, avšak profesionálně se přírodě věnoval druhorozený syn František Josef Thomayer (1856 – 1938). Stal se proslulým „šlechtitelem“ pražských zahrad. Zasloužil se mimo jiné i o vypěstování mnoha květinových odrůd, které pojmenoval zcela českými názvy či jmény známých osob (Krákorka, Morel z Říčan, Kov, Zora, Profesor dr. Thomayer, paní Barbora Svatošová, Josef Kořenský a jiné). Jeho vila v Říčanech byla častým dostaveníčkem českých literátů. Přijížděli Alois Jirásek, Julius Zeyer, Svatopluk Čech, Josef Václav Sládek a jiní. Nikdy také pochopitelně nechyběl jeho starší bratr R. E. Jamot. A motiv mašle, který je dnes ještě patrný v zahradě dnešní Kramářovy vily, ředitel parků „veleobce pražské“, evropsky uznávaný zahradník, František Josef Thomayer velice rád používal.

Když byl Josef Thomayer v septimě klatovského gymnázia, studoval zde v letech 1869 – 1871, požádal ho profesor matematiky, aby pomohl uchazeči o studium septimy, kupeckému synkovi z Loun, Emilu Jakubu Frídovi s matematikou. Ten byl velice slabý v matematice (předtím studoval na gymnáziu ve Slaném a v Praze), kterážto Thomayerovi šla výborně. Moc Frídovi nepomohl, ten dostudoval o rok později. Zato uzavřeli celoživotní přátelství. Zejména, když Thomayer zjistil, že jeho vrstevník Emil Frída (1853 – 1912) píše básně i prózu. Když spolu ještě jako gymnazisté navštívili jarem vonící údolí řeky Vrchlice u Kutné Hory, napadlo Thomayera Frídovo pseudonym Jaroslav Vrchlický. A pod tímto jménem zná toho básníka nejen česká, ale i evropská veřejnost, neboť Vrchlický čněl od počátku vysoko nad uměleckými projevy své doby. Oba přátelé se potkávali v Praze. Thomayer jako student medicíny (od roku 1871) a Vrchlický jako student filozofie, když předtím si vyzkoušel i bohoslovectví. A když Vrchlický s Nerudou a Hálkem obnovili časopis Lumír, publikoval zde své první literární dílka medik Josef Thomayer. Mnohé texty napsal již jako sedmnáctiletý, ležely však několik let v kufříku, jak jednou sám poznamenal. Byť další jeho přítel, Alois Jirásek vystřídal Josefa Václava Sládka u ruchovců. Takže všichni publikovali nejen v Almanachu Ruch, ale i v Lumíru nebo v Osvětě. Tehdy se stal Thomayer přítelem a kolegou většiny českých básníků, malířů a spisovatelů, mnohým z nich se stal později i osobním lékařem.

V roce 1980 vyšla Thomayerovi sbírka jeho črt o lidech a přírodě, pod souhrnným názvem Příroda a lidé. Autor ji doplnil kresbami z okolí Trhanova a líčí v ní život zvířat a ptáků v průběhu čtyř ročních období. Dodnes udivuje svým moderním pojetím. *Takhle ještě nikdo u nás o přírodě nepsal*, to je dobové hodnocení Jana Nerudy. Thomayerova lékařská kariéra byla obdivuhodná, avšak právem. Již ve svých třiceti letech se stal vedoucím lékařem univerzitní polikliniky a od roku 1902 až do roku 1921 byl přednostou II. interní kliniky lékařské fakulty české univerzity. Vynikající diagnostik, propagátor nových poznatků v medicíně již ve svých 40 letech vydává své stěžejní dílo *Patologie a terapie nemocí vnitřních* (1893). Zasloužil se o české lékařské pojmosloví a názvosloví. Je zakladatelem českého lékařského písemnictví. O lékaři, pedagogu a současně úžasném člověku ve všech směrech bylo toho napsáno tolik, že nemá smyslu vše pouze opakovat. Snad jen stačí uvést text, který panu profesorovi Thomayerovi napsali před sto lety, v roce 1913, jeho žáci, lékaři Syllaba a Pelnář:

Sebevědomě může hleděti na své dosavadní životní dílo. Jeho jméno jest vyslovováno v krásném písemnictví s uznáním a v našem vědeckém rozvoji znamená a bude vždy znamenati buditelství, pokrok, úsilí a samostatnost a svéráznost české kultury. Ve vnitřním lékařství není oboru, který by nebyl býval obsáhnut jeho duchem a v němž by se byla nezasvítila jiskra jeho důmyslu. Všechny jeho práce vyznačuje bystrý klinický postřeh, původní pojetí, mistrná forma. Jeho

myšlenkám a poznatkům dostalo se čestného ocenění v literatuře světové. Jako učitel jest každému svému žákovi nezapomenutelný..."

Thomayer cestoval po Evropě, zavítal i do Alžíru a jeho cestovní reportáže jsou i dnes velice čtivé. V roce pobýval kratší dobu v Paříži se svým přítelem a vrstevníkem Vojtěchem Hynaisem (1854 – 1925), mimo jiné autorem současné opony Národního divadla. Při této příležitosti Hynais Thomayera portrétoval (olej na plátně, 65 x 50 cm). Tento portrét, méně známé podoby Thomayerovy přetiskujeme. Thomayer byl i známým mecenášem a to nikoli pouze umění. Často léčil zdarma, v roce 1909 nechal ve svém rodišti postavit chudobinec pro čtyři rodiny. Každé z nich posílal ročně 400 korun. Publikoval i své lékařské poznatky, mnohdy popisoval složité sociální postavení nemocných dětí, souchotinářů nebo epileptiků.

Byl také trochu (někdy i více) podivínem, což bývá u géníů časté. Držel na všechny krajany z Chodska a Pražáky, či spíše obyvatele středních Čech, považoval za občany jakési nižší kategorie. Nazýval je „*stultitia mesobohemica*“, což by se dalo přeložit jako *středočeská zblbělost*. Mezi krásné medicínské

historiky proto patří ta, v níž naprosto ničehož neznající kandidát medicíny měl dělat rigorózní zkoušku u profesora Thomayera. Poradili mu, aby na otázku odkud je, kterou Thomayer medikům vždy kladl, odpovídal, že je z Trhanova.

Po chvíli zkoušení, sepjál Thomayer ruce a zvolal:

Probůh ustaňte. Odkud jste?

Prosím z Trhanova.

A proč jste se nepřipravil?

Prosím, já se připravoval, ale mám trému.

Být z Trhanova a mít trému, to nejde dohromady.

Já vám dám přátelskou radu.

Především si zažádejte o domovské právo do Prahy a za druhé nechte medicíny.

A rozrušen a dojat opustil místnost.

V čekárně jeho soukromé ordinace byl mimo jiné veliký Alšův obraz, kolorovaná perokresba, znázorňující Jana Sladkého Kozinu. Thomayer miloval všechny pozitivní věci z historie českého národa, byť si některé trochu idealizoval. Když se prezident Masaryk rozhodl, že navštíví Všeobecnou nemocnici, zavedli ho radši na I. internu. K Thomayerovi na II. interní kliniku prostě nemohl, protože ten s ním bytostně nesouhlasil, pokud jde o pravost či nepravost Rukopisů. A také mu nemohl zapomenout, že svého času vystupoval proti Jaroslavu Vrchlickému. Proto se také osobním lékařem prezidentovým stal profesor Syllaba. Jinak byl Thomayer vtělená dobrota, jen v některých věcech byl trochu umíněný. I v medicíně. Jeho věhlas překonává všechny časové bariéry. Když se v roce 1954 Masarykovy domovy měly přeměnit v dnešní fakultní interní kliniku v Praze - Krči, bylo mezi návrhy na nové pojmenování budoucí nemocnice i jméno doktora Ivana Hálka, syna básníka a velmi levicově orientovaného lékaře. Avšak i 27 let po smrti Thomayerově byla síla legendy taková, že máme dodnes nemocnici Thomayerovu. A právem.

Ve svých jedenatřiceti letech byl Thomayer pozván, aby dne 14. května 1884 byl přítomen pitvě, kterou v dnešním Hlavově ústavu prováděl profesor Jaroslav Hlava. Spolu s ním byli přítomni

budoucí slavní lékaři Maixner, Kurz, Joklík a Čumpelík. Těžko spekulovat na co při tom bytostný vlastenec Josef Thomayer myslel. Jak to ovlivnilo i jeho další literární a lékařskou dráhu. Ten den byl totiž na pitevním stole génius české hudby Bedřich Smetana.

V roce 1937 byla na domě čp. 808 v Mezibranské ulici 23 v Praze umístěna pamětní deska s tímto textem:

„V tomto domě žil a zemřel MUDr. Josef Thomayer, řádný profesor při Universitě Karlově, věhlasný učenec a spisovatel, který věnoval své milionové jmění a literární a umělecké poklady Ústřední Matici školské, Národnímu museu, Universitě Karlově a Moderní galerii pro Čechy.

* V Trhanově 23. března 1853 †v Praze 18. října 1927“

Ony pouhé útržky ze života Josefa Thomayera mohou být inspirující právě tehdy, když poznáme dobu, ve které žil a pracoval. A pokusíme se spolu se vzpomínkou na něj a jeho slavné kolegy, pozitivně ovlivnit naše konání a jednání v době dnešní. Teprve poté můžeme hovořit o skutečných a inspirujících odkazech. Všechno ostatní pak jsou pouhé fráze.

ČTVRTÝM STAROSTOU ROKU JE STAROSTKA VLASTA MOKRÁ Z NÁSEDLOVIC

Onehdy jsem někde četl, že kdesi založili novou tradici. Je to bohužel špatně. Tradice se nedá založit. Ta

může pouze vzniknout tím, že se cosi úspěšně pravidelně opakuje. Posléze, až po několikátém opakování můžeme konstatovat, že vznikla tradice. Takto můžeme například označit soutěž Era Starosta roku, kterou spolu s Poštovní spořitelnou organizuje známá Nadace VIA. Nu a ta tradice spočívá v tom, že loni se tak stalo celkově po čtvrté.

Na snímku vlevo Starosta rolu 2011 In g. Pavel Kašpárek a starostka roku 2012 Vlasta Mokrá. Devět členek a členů hodnotící komise 4. ročníku soutěže „ERA STAROSTA ROKU“ stálo i letos před velmi náročným rozhodováním. Dá se říci, že vybrat kandidáty na tento titul je rok od roku těžší.

Příhlášky jsou většinou velice dobře zpracované a pohříchu pravdivé. I starostové se nám totiž učí. Příznačné je, že do finále soutěže se dostali především takoví kandidáti, kteří museli svůj post již několikrát obhájit v obecních volbách. A to je dobře. Neboť i starostou se člověk musí „vyučit“, což se dá zvládnout tak v prvním volebním období. V druhém volebním období se dá rozvoj obce ovlivňovat promyšleně s dlouhodobou perspektivou. Nu a o to je onen výběr těžší.

V ročníku 2012 se o tom, kdo postoupí mezi prvních pět finalistů, rozhodovalo ze 166 přihlášek obcí do 2 000 obyvatel. Devět přihlášek musela komise vyřadit pro vážné administrativní nedostatky, takže k hodnocení jich bylo 157. Tolik navrhovatelů, plus stovky občanů, kteří přihlášky spolupodepsali, se domnívalo, že právě jejich starosta, či starostka, by mohli být nejlepší. Složitá práce. Nakonec se komise shodla na pěti finalistech soutěže.

Bohumil Cempírek, skvělý dobrý manažer a podnikatel v obci Polnička. Ve funkci starosty pracuje již dvanáct let. Podpora bytové výstavby, napomohla k udržení školy v obci. Zrušení nevýhodného členství ve Svazku vodovodů a převedení zásobování vodou do správy obce, díky kterému obyvatelé nyní platí výrazně nižší platby za vodné a stočné. Pan se starosta nebál ani

větších projektů, jako bylo přeložení toku řeky Sázavy, aby tak mohl vzniknout přirozený střed obce s odpočinkovým parkem.

Petr Halada je ve funkci starosty v Kamýku nad Vltavou od roku 1998. Jeden z jeho nejvýznamnějších počínů je jistě boj za záchranu českého regionálního školství. Inicioval petici na jeho záchranu, pod kterou se podepsalo 64 800 občanů. Pomohl založit divadelní spolek KADIS a je jeho velmi aktivním členem. Dokázal vytvořit z kamýckých tým, který je schopný kdykoliv naskočit do vlaku, který pan starosta tak skvěle rozjel. Tohle se nepodaří jen tak každému.

Jana Kuthanová starostuje v **Hoříněvsi** již 10 let. Její tvrdá systematická práce je v obci rozhodně vidět. Paní starostka je iniciátorkou a aktivní spoluzakladatelkou Místní akční skupiny Hradecký venkov o.p.s. Svým nadšením aktivizuje nejen občany Hoříněvsi, ale i celý region. Za dobu jejího působení ve funkci se zlepšila například informovanost směrem k občanům nebo dopravní obslužnost v obci, rozrůstá se také infrastruktura a služby.

Josef Lněniček byl prvně poprvé do funkce starosty zvolen v roce 2006. V té době byla **Nepomyšl** poměrně rozhádanou obcí. Pan starosta dokázal stmelit občany a zmírnit napětí v obci. Je skvělým dobrým organizátorem, umí se obklopit šikovnými lidmi a podpořit je nadchnout je pro

věc. Sám se věnuje zejména investičním akcím, díky kterým se z Nepomyšle, obce v bývalých Sudetech, pomalu stává útulné příjemné místo pro život.

Nu a v těchto dnech je již všeobecně známo, že na pomyslné křeslo „Starosty roku“, na kterém seděl od roku 2011 Ing. Pavel Kašpárek z obce Úsilné u Českých Budějovic, usedla tentokrát žena (předávání vlevo). **Vlasta Mokrá** je starostkou **Násedlovic** již 10 let, z toho 6 let je také předsedkyní mikroregionu Ždánice. Násedlovice žijí velmi rušným společenským životem. Vlasta

Mokrá má upřímné a silné charisma, kterým dokáže ostatní nadchnout pro věc. Nikdy neváhá řešit osobní problémy druhých na úkor své popularity. Lidé si jí váží nejen pro její dobrosrdečnost a nakažlivou živelnost. Paní starostka Velice citlivě a přesně chápe, co obec potřebuje. Ta pod jejím vedením vzkvétá skutečně po všech stránkách. Svůj organizátorský um, spojený s nevšedním zápalem pro věc, spojuje s dávno zděděnou moudrostí. Když mluví o úspěších obce, tak vždy používá plurál. Děti jí přezdívají „kamarádka do deště“. Nominaci paní starostky Mokré podepsalo 347 z celkových 844 obyvatel. **Na konci textu snímky z hodů a jiné.**

A tak se šek na 250 000 Kč (plus věcná cena – Rychtářské právo), dovezl do Násedlovic. Byla tam z toho velká sláva a nakonec, jak to již bývá, v rámci programu oslav i jakási další prověrka toho, zda komise rozhodla správně. Vše dopadlo na výbornou. A znovu se vrátím k té tradici. K ní již také lze uvést to, že obce, v jejímž čele byl oceněný starosta či starosta, patří i nadále mezi nejlepší v regionu i v zemi. Mnohokrát se ve své organizátorské či publicistické činnosti dostávám do docela vášnivých diskusí o tom, kam tato země směřuje. Příklady z této soutěže, které díky její čtyřleté existenci mohu uvádět, jsou vždy jasnými a неотřesitelnými argumenty. Dík za to patří pochopitelně i všem jejím organizátorům. O těch stovkách starostů, jejichž jména byla (a budou) na přihláškách pochopitelně ani nemluvě. (le)

Letos bude vyhlášena opět soutěž STAROSTA ROKU. Již pátým rokem. Podmínky budou pravděpodobně stejné, Připravovat se můžete v obcích již nyní. Pochopitelně především prací, ale také pečlivou přípravou přihlášky. Podmínky loňské najdete na webu Nadace VIA(www.nadacevia.cz)

NOVÝ ZAČÁTEK?

Kardinál Miloslav Vlk

Chvilé různých změn, předělů, konců a nových začátků, krizových situací nás přirozeně vedou k zastavení se, k ohlédnutí, k úvahám nad tím, „kde jsme“, nad stavem společnosti, nejen u nás, i nad naším vlastním životem... Události loňského roku, přitužení boje proti korupci, krajské volby, příprava prezidentských voleb, problémy koalice i opozice, střetávání politických stran, vzájemná kritika, reformy, které vláda připravuje atd., vyzývají k úvahám. A konečně v prvních dnech nového roku rozvířila politickou a společenskou hladinu také kontroverzní Klausova amnestie, která poněkud překryla předchozí reflexe...

V médiích se už od adventu objevovala řada článků, v nichž se autoři zamýšlejí nad uvedenými tématy, nad činností demokratických institucí, nad životem a činností politiků, i nad životem obyčejného člověka ve společnosti. Je velice zajímavé se těmito úvahami probírat. Lidé velmi silně kritizují všechny ty instituce i jejich představitele, protože jsou frustrováni z naší politické scény, z naší demokracie. Neříkám, že vždy oprávněně.

Je jistě velmi těžké podat nějakou důkladnou a odpovědnou analýzu příčin komplexně špatného stavu společnosti, poněvadž takové rozbory většinou klouzají po povrchu a nejdou na opravdový kořen věci. Jsou poplatné názorům, které jsou obvykle vždy dílčí a jednostranné a nejsou „poplatné“ objektivní, skutečné pravdě, která většinou není východiskem myšlení a

uvažování analytiků. A prognózy do budoucnosti – pokud se o ně analytici pokoušejí, mají obvykle tentýž nedostatek – jsou trochu povrchní. Musím však přiznat, že se častěji objevují i velmi seriózní úvahy.

Z té skutečnosti, že jednání společenských institucí i politiků je účelově jednostranné a nesleduje pravdu, právo a spravedlnost, vychází ona „blbá nálada“ a frustrace ze situace ve společnosti, ze systému, ze zneužívání demokracie, z nedbání na právo a spravedlnost. A politici a media často sledují účelové a pokroucené „pravdy“. Místo jednání ve prospěch „dobra společnosti“ sobecky sledují „dobro“ vlastní. A nežádá se to pokládat za běžné, za normální.

Pokud nezačneme vážně a konsenzuálně u těch kořenů špatné situace a nepojmenujeme a nepřiznáme zásadní chyby stylu soukromého i veřejného života a pokud nezačneme nápravu u nich, jsou ostatní snahy o změny ve společnosti málo účinné.

V médiích se v poslední době v rámci úvah nad naší situací objevilo i několik reflexí, které stojí za pozornost. Před vánocemi MF Dnes uvedla zajímavou ukázkou z připravované knihy Václava Klause „My, Evropa a svět“. Je to jeho ohlédnutí nejen za současnou situací, ale za uplynulými dvaceti léty, ze kterých ostatně z velké části vyrůstá naše současná situace. Článek je nadepsán „Zklamání ze současného vývoje u nás a ve světě“. Příčiny svého zklamání vidí Václav Klaus v tom, že „věřil v sílu systémové změny, v její sílu vést nikoliv ke změně lidí, ale ke změně jejich chování.“ Myslím, že v těchto názorech byly skryté zbytky marxistických myšlenek o základně a nadstavbě. Změna systému, výrobních poměrů a vztahů povede ke změně myšlení a chování lidí. Václav Klaus odmítal snahu o změnu člověka, o jeho „formaci“, a volil „demokracii a systém politických stran“. A v té souvislosti do základů naší nové doby nevložili tehdejší politici duchovní hodnoty, které mohli tvořit pevnější základ vývoje. A Klaus přiznává, že ten jimi přijatý systém nezafungoval. A proto po dvaceti letech vyslovuje „zklamání ze současného vývoje“. Přiznává tak, že tato cesta nezafungovala, že „důvěra“ v tyto síly zklamala. Člověk totiž v jakémkoliv systému si podržuje svou svobodu, na kterou je žárlivý, k tomu má svůj rozum, který může používat svou svobodnou vůli, a jen velmi těžko se proti nim nechává „mustrvat“. To jasně ukázaly totalitní systémy minulého století i ty dnešní, které se násilím snaží omezit svobodu člověka a „zvenčit“ „změnit chování lidí“. A v podstatě se jim to nepodařilo a nedaří. (Viz i současné protesty novinářů proti cenzuře a nesvobodě v totalitní velmoci Číně).

Bylo tedy tehdy chybným předpokladem, proti historické zkušenosti, věřit „v sílu systémové změny“. Člověk je svobodný tvor a žádný „systém“ mu nemůže naprogramovat celé jeho chování.

On většinou „programuje“ mnohé věci ve svém životě sám. A tady je důležité, podle čeho, podle jakých názorů, podle jakých vizí a hodnot „programuje“. Je proto třeba s ním vést dialog, ovlivňovat výchozí vize, aby vycházely z pravdy, spíše ho dovést k pochopení těchto skutečností, k tomu, co odpovídá skutečnosti kolem nás a v nás, protože i náš život má své zákonitosti, které si člověk nedal. A naučit člověka tyto zákonitosti poznávat, i jejich nutnost a naléhavost, a je respektovat – to je důležitý pedagogický úkol formace člověka. Václav Klaus „věřil“ v sílu systémové změny, v její sílu „vést ke změně jejich chování“. Ale člověk není hříčkou moci prostředí. Při této víře „v sílu systémové změny“ tehdy politici nechávali stranou smysl a vliv školy a rodiny, které mají naučit děti a mladé lidi chápat smysl života, vést k tomu, aby sami svobodně volili poznané dobro. I na dobrou a správnou výchovu je v Chartě dítěte zakotveno právo.

Václav Klaus však, snad právě pro zklamání z toho, že ta tehdejší euforická „víra“ nevyšla, v posledních letech obdivuhodně deklaruje návrat ke „starým dobrým hodnotám“. Ve svém novoročním projevu doslova říká: „Skutečnou změnu mohou přinést jen věci daleko zásadnější – návrat ke starým dobrým hodnotám, tradicím, návykům, ale i povinnostem, které pod heslem modernosti a pokroku tak nezodpovědně znevažujeme... Mají tu výhodu, že je může každý začít dělat sám u sebe.“ Takže už ne „systémové změny“, v které věřil před dvaceti léty. Chování člověka se musí – při svobodě, kterou má - řídit především tím, co vychází z jeho nitra, z jeho poznání a nikoliv pouze z vnějšího „biče“, který je rozhodující pro totalitní režimy a je impulsem pro živočichy nerozumné.

Variantami Klausových názorů v jeho posledních projevech se zabývali různí komentátoři. V Radiu Česko ze 4. ledna 2013 se novoročním presidentovým projevem zabýval Adam Drda „Václav Klaus a naše budoucnost“. Výše uvedená základní problematika reflexí byla v prvních dnech nového roku zastíněna množstvím komentářů ke Klausově problematice presidentské amnestii, např. na blogu iDnes.cz v článku „Jaká je Klausova motivace“. A je tu řada dalších článků: „Velcí tuneláři uniknou“, „Miliardový podvod není zločin“, „Profesionál na Hradě“... President svou amnestii v médiích vysvětloval a hájil. Uveřejňované kritiky silně dopadají na presidentovu hlavu. Amnestie silně rozděluje i naši společnost. Zabývají se jí odborníci, politici i řadoví občané, jejichž frustrace tím podstatně vzrůstá. Jen suše konstatovat, že se jedná o „starobyly nástroj hlav států“, je trochu povrchní...

Vedle řady diskusí na výše zmíněná témata se množí články na téma duchovních hodnot jako skutečné cesty k řešení problémů ve společnosti. Dnes je jich zvláště ve světě celá řada a neustále i ve vědeckých kruzích sílí názor, že „osvíceneckou cestou“, pozitivismem nebo marxismem se dnešní problémy nevyřeší, protože právě z těchto kořenů naše současná krizová situace vyrostla. V souvislosti s výročí úmrtí Václava Havla uveřejnila MF Dnes z 10. prosince 2012 článek tibetského duchovního vůdce Dalajlámy, člověka se širokým světovým, rozhledem: „Politika se bez morálky a náboženství neobejde“. Velmi objektivně a v souvislosti se světovým vývojem uvádí cestu, uvedenou v titulu článku, která může otevírat možnosti vyjít z celosvětové krize. V podobném duchu, i když z jiného úhlu, je napsán odborný vědecký článek v revue České křesťanské akademie „Universum“, z pera fysika Ladislava Krlína s názvem: „Jak to, že existuje něco spíše než nic“, v jehož závěru autor říká: „Víra by měla být majákem ve stále turbulentnější společnosti, která se sama sobě ztratila“. Oba články přímo nebo nepřímo reflektují silný světový trend hledání hodnot, smyslu života i návratu Boha. Jsou jen malým příkladem bohaté literatury ve světě na toto téma. (Viz i můj článek „Bůh je zpět“ z 13. 10. 2011 na webu www.kardinal.cz). Tyto články jdou na kořen věci a reprezentují „jiný svět“, jinou kulturu života než mnohé v našich médiích uveřejňované úvahy o naší situaci, které ji reflektují pouze ze sociologického a politického hlediska. Je třeba tyto dva „světy“ srovnávat a zvažovat, která cesta vede reálněji a jistěji do budoucnosti. V našich malých poměrech, na našem malém národním písečku stále zůstává mnoho střepů minulé ideologie. Některé strany a někteří politici je chtějí násilně, proti historickému vývoji znovu slepit. Uvedené diskuse jsou výzvou, abychom vzali rozum do hrsti, rozhlédli se po světě, vzali v úvahu širokou zkušenost lidstva a pak se snažili svým konkrétním občanským a politickým angažmá vykročit. Nařikání, kritika a lamentování nad situací bez konkrétních kroků a politického nasazení nám kupředu nepomůže. (www.kardinal.cz)

11. 1. 2013

Vysvěcení opravené Roderichovy kaple v Radkově Dubové

Petr Zahnaš

„Kapličky a křížky stály a stojí odedávna až dosud v naší krajině. Jejich krása a umělecká hodnota by asi ve většině případů neobstála před kritickým uměleckým a slohovým soudem. Vyznačují se často pitoreskností, neumělým a naivním půvabem. Jsou však srozumitelné všem - předpokládají člověka, který půjde kolem. Čekají na něho, oslovují ho jako někdo, kdo jej vyzve k modlitbě a zamyšlení.“

Z příspěvku Ireny Bukačové, předneseného na konferenci v České Lípě v květnu 2006

Na dolním konci osady Dubová, u silnice na Podhradí, na kraji lesa, před odbočkou ke hradu Vikštejnu, stojí u cesty malá omítaná výklenková kaple. Odedávna se jí říkalo Roderichova. Je ukončena křížovou střechou a v zaklenuté nice, kryté mříží, visíval kdysi obraz Panny Marie a později Cyrila a Metoděje. „Podle záznamů v archívu fary v Radkově byla již v r. 1840 na silnici z Dubové (Horního Vikštejna) do Podhradí (Dolního Vikštejna) postavena kaple z pevného materiálu, na místě staré, již zničené stavby. Byla to čtyřstranná kaple s nikou, v níž byl za železnou mříží mariánský obraz. Stříška byla krytá břidlicí.“¹

Co o kapli víme

Drobná sakrální stavba – kaplička, na tomto místě stávala po staletí. Původně byla dřevěná a byla jednou z prastarých záštít, střežících cestu z Melče do Vítkova. Odedávna stávala na vrcholu

prudkého stoupání staré hradní cesty v místě, kde se ti, kdo po ní putovali, zastavovali, aby si odpočinuli nebo se zamysleli a pomodlili. Stávala na místě, kde se z cesty odbočovalo ke hradu Vikštejnu. Také tím bylo toto místo významné. Každý návštěvník hradu kolem ní musel projít, každého beze slov vyzývala k modlitbě, ať už šel do hradu nebo jej opouštěl. Od středověku se vždy jednalo o malou dřevěnou kapli. Po třicetileté válce, kdy hrad Vikštejn zůstal v rozvalinách a jako nové panské sídlo byl v osadě Horní Vikštejn (dnešní Dubové) vystavěn barokní zámek, také odbočka ke hradní zřícenině postupně ztratila svůj význam. Karel svobodný pán Troilo z Troiburgu, který Vikštejnské panství vlastnil mezi lety 1755 a 1765, však kapli nepovažoval za zbytečnou. Aby podtrhl její význam, zřídil nadaci a založil při kapli poustevnu. V osmnáctém století vznikající poustevny byly zajímavým doplňkem tehdejší krajiny a zřizovány byly na místech, ležících mimo města a vesnice, při poutních kostelích a kaplích. Obývány byly poustevníky, kteří ve Slezsku byli z velké části

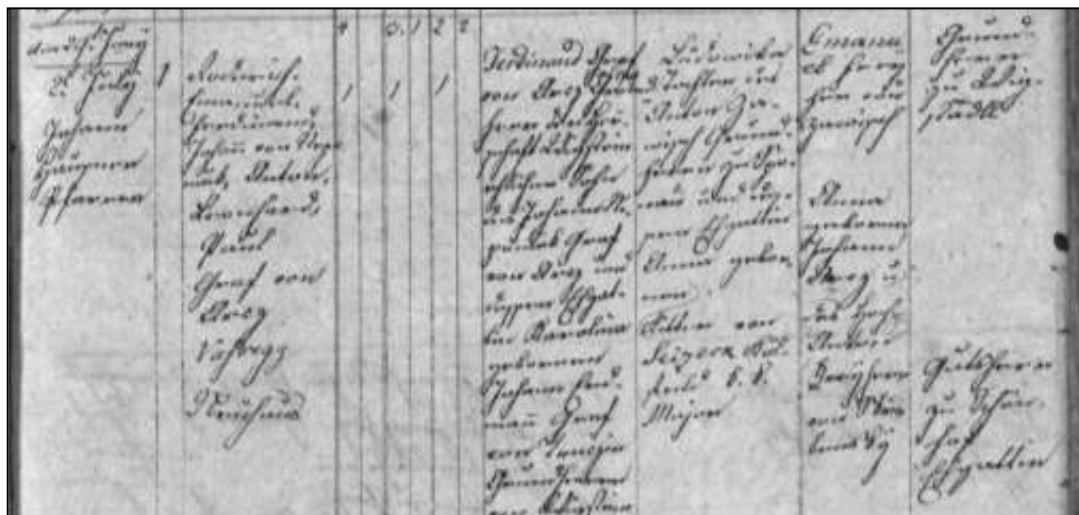
terciáři řádu sv. Františka při konventech minoritského řádu. Jejich úkolem bylo pečovat o čistotu kostela nebo kaple, její otvírání ráno a uzavírání večer, přípravu bohoslužebných rouch, zdobení oltáře a zvonění ve stanovenou denní dobu. Působili-li při hřbitovní kapli či kostelíku, dbali o čistotu a pořádek na hřbitově a konali také hrobnické práce. Do vikštejnské poustevny byl od poloviny 18. století ustanoven minoritský terciář konventu sv. Ducha v Opavě Ludvík Langmartin.²

¹ Kouřilová, D., Rosová, R. *Etapová výzkumná zpráva - zjišťovací terénní průzkum autentických forem stavebního projevu v regionu Opavska*. Památkový ústav v Ostravě, 2001.

² V literatuře (např. Sakreida, R: *Hrad Vikštejn*, Radkov 1933) se občas mylně udává jméno poustevníka Martin a uvádí se, že bydlel ve zříceninách hradu.

Ten se narodil v roce 1733 a po vstupu do opavského minoritského kláštera, se kolem roku 1760 stal, po zřízení Troilovy nadace, vikštejským poustevníkem. Dbal o zdejší kapli a za to z nadace, od správy vikštejského statku, dostával almužnu a obilí. Poustevna u zdejší staré dřevěné kaple stála až do roku 1782. Patentem ze dne 13. ledna 1782 totiž císař Josef II., v rámci svých reforem, poustevny zrušil. Ludvík Langmartin se vrátil do mateřského kláštera a kaple osiřela.³ Stála tu dále až do konce třicátých let 19. století a postupně chátrala.

Podstatná změna jejího osudu nastala v roce 1837. Tehdy došlo na Vikštejském zámku k radostné události. Majiteli panství, Ferdinandu, hraběti von Arz-Wasegg se ke dvěma starším dcerám, jako třetí dítě, narodil pokračovatel rodu - syn Roderich. Jeho celé jméno bylo toto: **Roderich,**

Emanuel, Ferdinand, Johan von Neuhaus, Anton, Bernhard, Paul Graf von Arcz Wassegg Neuhaus. Narodil se 29. června 1837 a farář Johann Hausner jej takto 2. července v radkovském farním kostele pokřtil. O tom svědčí zápis v křestní matrice. A

právě na počest narození svého prvorozeného syna se šťastný otec rozhodl na místě staré zchátralé dřevěné kaple postavit novou. Tak vznikla do současné doby stojící Roderichova kaplička. Majitelé panství ji udržovali a naposledy ji asi před osmdesáti lety opravili hrabata Razumovští.

Dochovaná fotografie, pocházející z období mezi oběma světovými válkami, znázorňuje údajně hraběnkou Razumovskou, klečící u kaple. Po druhé světové válce z obce zmizeli její německy mluvící obyvatelé a odejít museli také hrabata Razumovští. Nově příchozí osadníci o kapli nic nevěděli a tak kní občas jen někdo přinesl květiny a ztracený mariánský obraz byl později nahrazen obrazem svatých Cyrila a Metoděje.

Kaple však opět postupně chátrala a na počátku třetího tisíciletí už byla ve velmi neutěšeném stavu. O její opravu se dlouho nikdo nestaral. Kaplička není oficiálně prohlášena kulturní památkou a tak její stav nikoho příliš nezajímal. Svým způsobem však památkou je. Památkou „chtěnou“.

Irena Bukačová o tom říká: „Památky jsou chtěné a nechtěné. Ne snad proto, že bychom ty nechtěné měli zbořit nebo odstranit, dělí se tak podle svého

vzniku a účelu. Většina památek je nechtěných – tj. nebyly jako památky zamýšleny, šlo původně

³ O kapli a při ní žijícím poustevníkovi se dočítáme také v pověstech. Jako příklad zde můžeme uvést pověst „Tajemné klekání“ ze Sakreidovy knihy Hrad Vikštejn. Aktuálně dostupné na: <http://pzahnas.webnode.cz/products/povesti-z-knihy-r-sakreidy-hrad-vikstejn/>

o funkční architekturu, sloužily k bydlení, obraně, modlitbě. Staly se památkami nedobrovolně, protože v průběhu času pozbyly svůj účel. Zůstala jim jen jedna, původně druhotná funkce – jsou ozdobou krajiny. Potom jsou ty druhé – chtěné. Ty již byly jako památky zamýšleny a jejich měřítko je drobnější. K ničemu praktickému se nehodí, nedá se v nich bydlet, často se ani schovat před deštěm. A přesto byly postaveny „na památku“, to bylo od počátku jejich poslání a zůstává až dosud.“ Čas jim dal do vínku budoucnost i přes jejich nepatrnou hodnotu či velikost. Jenom to o nich musíme vědět. Musíme znát jejich historii, abychom pochopili jejich význam a hodnotu. A to je také případ naší Roderichovy kaple.

Až v poslední době se díky občanským sdružením Za Opavu a Radkov, jejichž duší jsou manželé Skalíkovi, kaple dočkala celkové opravy. Byly provedeny opravy zdiva, omítek, střechy, jež byla opět pokryta břidlicovou krytinou a doplněna křížem, opravena byla také ocelová mříž, uzavírající niku kaple a na její průčelí se opět vrátil po válce zničený nápis *Roderich kapelle*. Jeho smůlou bylo to, že zněl německy.

A jméno Roderich také české nebylo. Tak tady to jméno po vyhnání Němců nemělo co pohledávat. Aby je nikomu nepřipomínalo. Kdyby ještě tehdejší ideologové věděli, že onen Roderich byl synem aristokrata, který zdejší německy mluvící lid určitě krutě vykořisťoval, nezůstala by nám do dnešních dob nejspíš ani ta kaplička. Naštěstí tady ztráta historické paměti pomohla a tato drobná církevní stavba, i když byla představitelkou zkorumpovaných dogmat, se nám až do dnešních dnů dochovala.

A v sobotu dne 24. listopadu 2012 se u ní, při příležitosti dokončení opravy a slavnostního vysvěcení, sešlo asi 50 lidí. Těch, kterým kaple není lhostejná a kteří chtěli být u toho, když bude opět v celé své nové kráse vrácena všem, kdo kolem ní jezdí a chodí. Po krátkém přivítání a informacích o průběhu oprav byla kaple, po krátké pobožnosti, P. Peterem Kerakem, správcem radkovské farnosti, vysvěcena. A ještě dlouho poté se všichni přítomní u kaple zdrželi, i když toho dne počasí moc nepřálo.

Bylo to jednak dílem příjemné atmosféry a v neposlední řadě také díky dobrému pohoštění a punči, podávanému členy občanského sdružení Radkov.

Snímky, zachycující atmosféru svěcení kaple

Z děr zemských vylézají housenky, štíři, mûry

Petr Andrlé

Pamatujete ještě na tyto verše? *Do šera večera bílé kachlíky vrhají matné pablesky. A nemocniční cela vyhlíží tak nehezky, tak neintimně a neútně, že tesknota jako olověné břímě se ukrádá do duše. Široce rozevřených očí dvojice, jenž neklidně září z vyhublých, přepadlých, kachektických tváří, jež tělo ještě ubožejší nese. A celek v hrozném neklidu se třese, jako když číšník sulc na talíři nese. A široce rozevřených očí dvojice vyvalené jak dvě vodnice. A vše chvěje se v hrozném tremoru odzdola nahoru od paty po zuby tisíci záškuby, jakýpak orace, hladce a vobratce.*

Deklamace je delší, pouze končí slovy **NECHŤ JINÝM VÝSTRAHOU TO KONČÍ!! Ty povaho ťunčí.** Ještě si nepamatujete? Ano, jen jedinkrát, pověstem navzdory, recitoval tuto

baladu Vlasta Burian. Když bylo v roce 1939 před natáčením slavného filmu „U pokladny stál“ v titulní roli s takto největším českým komikem Vlastou Burianem, dostal autor předlohy k filmu, MUDr. Jiří Verner úžasný nápad. Doplnil jednu scénu baladou, kterou nazval *Balada o deliriu tremens*. Složil ji pohotově na místě a podle všech zpráv se Vlasta Burian naučil její text za dvě hodiny. A ihned poté onu scénu s Jaroslavem Marvanem a s režisérem Karlem Lamačem natočili. Burian sám nikdy později baladu veřejně nerecitoval. Zůstala v onom krásném filmu, a je to dobře. Je jakýmsi vyvrcholením krásné části filmu, v němž autor pranýřuje podivné praktiky nemocenských pojišťoven. Jistě pamatujete. Na příběhu záměny obyčejného zřízence za

prestižního specialistu popsal nešvary panující ve státním zdravotnictví. Jak třeba by bylo podobných filmů dnes. Dovedu si představit, s jakou rozkoší autor onu baladu psal, když již přesně věděl kým a kdy bude ve filmu recitována.

Zde se sluší poznamenat, jaká to byla škoda, že šlo o poslední film, který Karel Lamač (*na snímku vpravo*) ve své zemi natočil. Nejprve emigroval před nacisty, posléze před komunisty, zemřel předčasně v roce 1952, ale přesto stačil k poválečnému filmu v Evropě i v USA něco podstatného říci.

Autor námětu, zpracovaného podle jeho původní divadelní hry, je naší veřejnosti bohužel málo znám. Však také mu Bůh dopřál na tomto světě pouhých sedmatřicet let. Pražský rodák Jiří Verner (*1905) patřil k těm nadaným lékařům, kteří stejně jako pro lékařskou vědu horovali pro umění. Již jako osmnáctiletý středoškolský student se podííl na založení vinohradské Studentské scény a o tři roky později, vedle studia medicíny, hraje v nuselském Tylově divadle. A tak tento úžasný člověk studuje, hraje a navíc ještě píše veselohry. Tituly jako *Jeho výsost paňáca*, *Na Trojické faře*, *Dva muži ve skříni* či *Císařův dvojník*, nám již jen dle názvů naznačují komično.

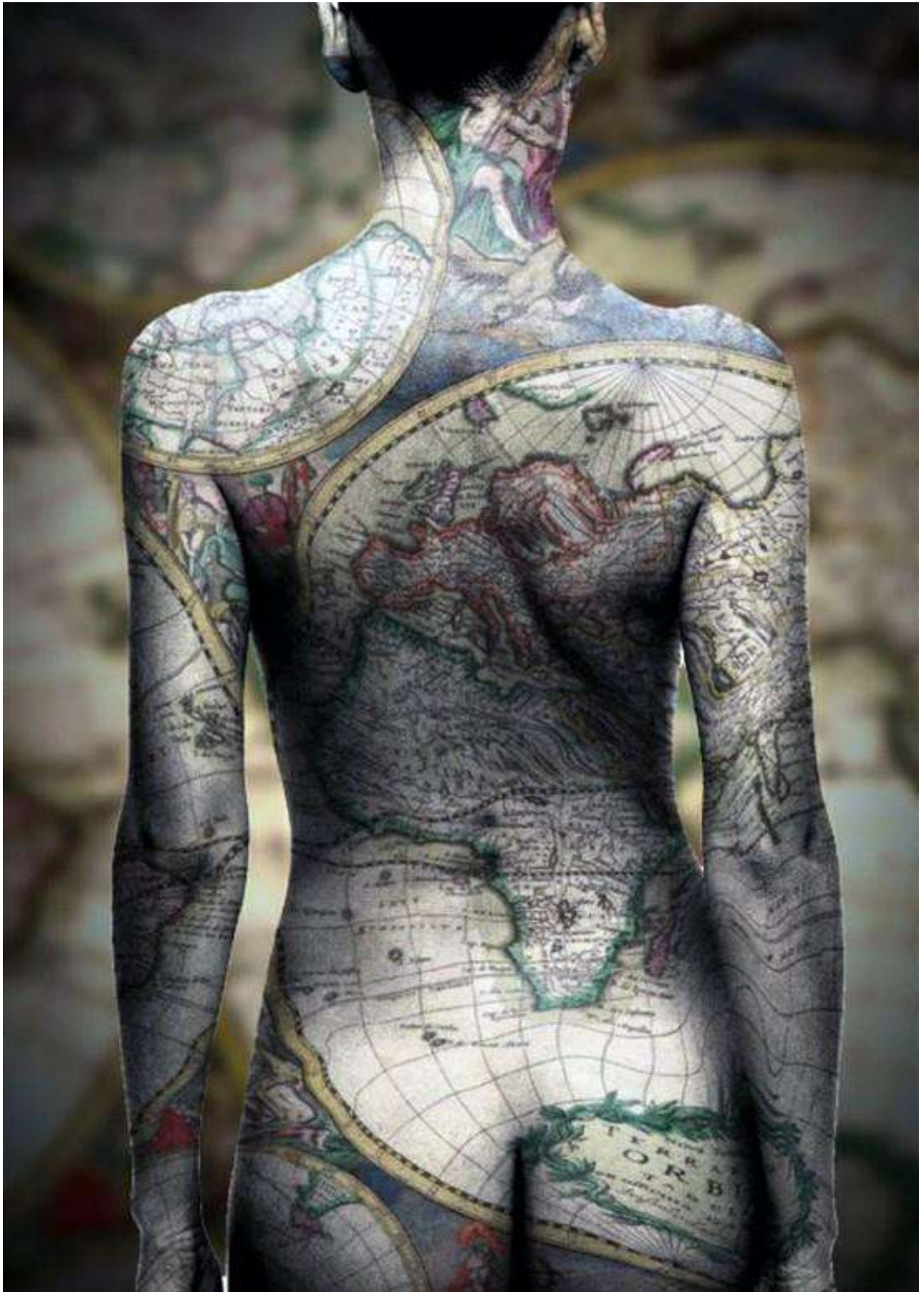
Po promoci nastoupil Jiří Verner jako chirurg pražské vinohradské nemocnice. Okamžitě vytěžil z realit chirurgie (a nemocenských pokladen) již zmíněnou hru *U POKLADNY STÁL*. Vlastovi Buriánovi, jako dík za perfektní výkon ve stejnojmenném filmu, napsal na tělo detektivku s názvem *Rozkaz, pane ministře*. Prostředí chirurgie se mu prolínalo i do další literární tvorby. Počátkem druhé světové války napsal MUDr. Verner velice dobrý scénář k filmu *Lidé v bílém doopravdy* a zahrál si v něm, jak jinak, chirurga.

Je třeba zmínit i další jeho komedii *Třináctá jachta* a posléze pak hru *Bohatý chudák*, které v roce 1939 uvedla komorní scéna Městských divadel pražských. Ta poslední je dokonce považována za nejlepší Vernerovu hru. Ještě tři roky před smrtí se Jiří Verner stal členem zábavního spolku Malostranská beseda měšťanská, který od roku 1868 uváděl i divadelní hry. Jiří Verner zde velice rád hrával, pro spolek dokonce připravil dramaturgii *Anny Kareniny*. Předčasně odešel z tohoto světa v roce 1942. A tak snad jen pro oživení konec té balady?

Však zkušený lékař na první ráz by řek tu: Vida to mráкотné zastření intelektu, jenž funkci duševní brzdí a zastaví delirantní představy, v tom slyš - jak s vichřicí by závod měl, ke Karlštejnu jezdec uháněl a kdesi v koutku ťupy ťup, ve víru křeči se zachvěl trup. Již ze všech stran se průvod myší rojí uprostřed, čtyřstupy se v osmistupy pojí, tak vpravo vlevo, vpříč, dvě voje jsou bočně v cíli a vpředu jejich vůdce, myšák bílý. A svižným pochodem za melodie skočné těch myších tisíce svou defilírku počne. Již skončen myší voj, zase jiné hnusné stvůry děr zemských vylézají housenky, štíři, můry, odporní chrobáci, lepkaví slimáci, vyzáblých pakobylek stíny mátožné a s rukama sepjatýma kudlanky nábožné. A všechna ta zvěř po vyhublém těle vzhůru se šplhá, zuby a kusadly na bezvládné tělo se vrhá. V ten ráz jak pod čarovným proutkem všechna ta hnusota mizí, ozvou se tóny odněkud jakés cizí. Zní kdesi v tajemnu, jak něžné jsou a luzné. V tom ozve se volání odněkud jakési hrůzné: NECHŤ JINÝM VÝSTRAHOU TO KONČÍ!! Ty povaho ťunčí.

Tak si někdy vzpomeňte na MUDr. Jiřího Vernerera, vinohradského chirurga, herce a divadelního autora, který si světa moc neužil. Leč zanechal nám několik skvělých stop.

FOTO PRO DNEŠNÍ DEN

A taková to byla hezká holka...

PETROUŠKOVY PŘÍHODY (795)

A tak jsme si tuhle začali v hospodě na chvíli vyprávět o korupci. Nemělo to smysl. Proč? Shodli jsme se na tom, že ji vlastně nikdo řešit nechce. Je to zřejmě dáno naším špatným vzděláním. U nás v Česku se stále ještě veřejné prostředky chápou stále ještě jako něco, co lze použít pro vlastní zájmy, osobní, stranické, skupinové, bez ohledu na zájmy těch druhých, při čemž se zapomíná, že smyslem těchto prostředků je vyrovnávání zájmů ve společnosti v zájmu její soudružnosti. V dané chvíli jde však o to, aby naše „národní zvyky“ a „specifika“ nedehtovaly Českou republiku a nás všechny. Není náhodou, že svého času byl historicky prvním rodinným příslušníkem, asistentem europoslankyně český Bobošík, k naprostému zděšení kompetentních úředníků. Od té doby jistá dáma bojuje zásadně proti Evropské unii. Český argument totiž zní: „Můžu, protože to není zakázané“. Slušní lidé v Evropě říkají: „Proč by to měl někdo zakazovat, to se přece nedělá!“. To je asi základní rozdíl mezi námi a Evropou – my ještě pořád omámeni slibnou a zneužívanou formulací „Vše, co není zakázáno je dovoleno“, zatím co okolní svět uznává sice nepsaná, ale téměř geneticky zakódovaná pravidla morálky a slušného chování. S běžnou korupcí je opravdu těžké bojovat, protože pokud si na ni lidé zvykli jako na normální prostředek k dosažení určitých věcí či služeb, které pokládají za nezbytné pro svůj život, je téměř nemožné bez celkové změny prostředí jim to nějak vyvrátit. Museli by být názorně přesvědčeni, že bez korupce to jde také a snadněji, a získat názor, že korupce je zdlouhavou a riskantní cestou k uspokojení jejich potřeb. To může trvat velmi dlouhou dobu, minimálně v řádu několika desítek let. Veřejný zájem musí být rozpoznán jako aktivně zformovaný spravedlivý morální konsensus, ke kterému se dospívá na základě veřejné diskuse, jež má povahu racionální argumentace. To tedy mimo jiné předpokládá existenci aktivní a vzdělané občanské veřejnosti. Nikdo dnes nepochybuje o tom, že překonat historické dědictví komunismu potrvá několik generací, a že jde o řadu obtížných a vzájemně provázaných společenských změn. Ačkoliv bez vyspělé občanské společnosti, jež se vyznačuje aktivismem, vzájemnou důvěrou, tolerancí a racionálním myšlením, budeme jen obtížně vytvářet prostředí pro transparentní a legitimní působení zájmových skupin, bez vytvoření právního rámce, jež se pokusí předem vyloučit jak možná pochybení politiků, tak pochybnosti veřejnosti samé, je to zcela nemožné.

A jak to dělají jinde? Ve Velké Británii existuje Poslanecký kodex, který m. j. ukládá poslancům vyhnout se konfliktu zájmů a vyřešit jakýkoliv konflikt mezi osobním a veřejným zájmem ve prospěch veřejného. Poslanci musejí svědomitě zaznamenat své finanční zájmy do oficiálního protokolu (registru) a upozornit na své zájmy, které mohou být relevantní při každém (!) jednání s poslanci, ministry a úředníky.

A u nás? Chcete li stavět byty, průmyslové zóny, budovat kanalizace či vodovody, opravovat silnice či stavět cyklostezky, zalesňovat či ošetřovat louky, zatravňovat ornou půdu, restrukturalizovat vinice, chmelnice či ovocné sady, školit, stavět hotely, nakládat s odpady ...na internetu je několik set aktuálních dotačních titulů, kterými v tichosti ministerská exekutiva podporuje „státní politiku“ a rozvětvenou síť lobbyistických firem. *Nebudme však z daného stavu nešťastní, nebude již dlouho trvat. Rozsah vedlejšího přerozdělování a tím i zadlužování státu dosáhl tak obřích rozměrů, že stát buď zkrachuje, nebo každá konzervativní vláda masivní přerozdělování okamžitě zastaví. Nebojme se, nic se nestane. Bude nám všem lépe a ještě ušetříme.* Tak tohle napsal jeden optimista v roce 2004. Jenže od té doby žádná konzervativní vláda ještě nepřišla a ty, které tu byly, jsou a budou, zadlužují tento stát čím dál tím více. Jsou nenažraní, jinak se to již nedá nazvat.

A také padly v debatě takové otázky. Znamená, že se za našeho života spravedlnosti nedočkáme? Mohli bychom. Ale nesmíme volit stále stejné lidi. A jak to udělat, když nám předkládají stále tytéž? Inu, to je také jednoduché. Nevolit nikoho. A kdo to tu bude řídit? Inu, ti druzí, které nám budou muset pečlivěji vybrat. Je to tak těžké?

Již jsme to jednou citovali. Ale nenávidění Habsburkové nebyli zase tak úplně mimo. Mezi námi, před 154 lety, tedy v roce 1859, vyšlo toto ustanovení Říšského zákoníku:

My, František Josef První, z Boží milosti císař rakouský, král Uherský a Český.....vedeni jsouce úmyslem živnostenskou přičinlivost v naši říši rovnoměrně upravití a co možná usnadnití....dali jsme řádu živnostenskému své schválení a nařizujeme takto: 227/1859 Říšský zákoník, § 5 Důvody vylučovací – Byl-li kdo odsouzen pro nějaký zločin vůbec, pro přečin nebo pro přestupek spáchaný ze zjištěnosti nebo směřující proti veřejné mravopoctnosti, nebo pro přečin v § 486 tr. zák. naznačený, pro podloudnictví nebo těžký přestupek důchodkový, může se mu odepřít, aby v živnost nějakou se uvázal, bylo –li by dle zvláštní povahy živnosti, hledíc k osobě podnikatelově a k trestnímu činu jím spáchanému, se obávati, že by ji zle užíval, v této případnosti ani nemůže se dopustiti, aby se v živnost uvázal, pokud vyšetřování trvá. §6 – Bylo-li někomu nálezem soudcovským neb administrativním zakázáno provozovati živnost nějakou, nemůže se mu povolit, aby uvázal se v živnost jinou, jejímž provozováním zmařen by byl účel nálezu onoho.

To je tak těžké něco podobného opsat? Tady by ani naše účelová amnestie možná nepomohla.

Dnes má svátek CTIRAD. Zítra, ve čtvrtek DRAHOSLAV. V pátek VLADISLAV/VLADISLAVA, v sobotu DOUBRAVKA, v neděli ILONA/SEBASTIÁN , v pondělí BĚLA, v úterý SLAVOMÍR/SLAVOMÍRA a ve středu ZDENĚK. Nezapomeňte jim blahopřát.

